

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูล ณ วันที่.....๒๐.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ.....๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายไพฑูรย์ ผางคำ

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๒๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลผักไหม อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
โทรศัพท์ ๐๘๑-๕๗๙๓๑๐๘ Facebook นายไพฑูรย์ ผางคำ Line นายไพฑูรย์ ผางคำ
เกิด พ.ศ. ๒๕๓๓ ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

สถานบันการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ

คณะ/สาขาวิชา จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๒๐๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ...๒๕๕๘.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก....ข้าว.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๙.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

การทำนาข้าวครบวงจร การปลูกพืชหลังนา การปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกพืชสมุนไพร การบริหารจัดการน้ำ
การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกผักสวนครัว

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๖.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑.ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เช่น การทำน้ำหมัก การทำปุ๋ยอินทรีย์ การใช้สารชีวภัณฑ์

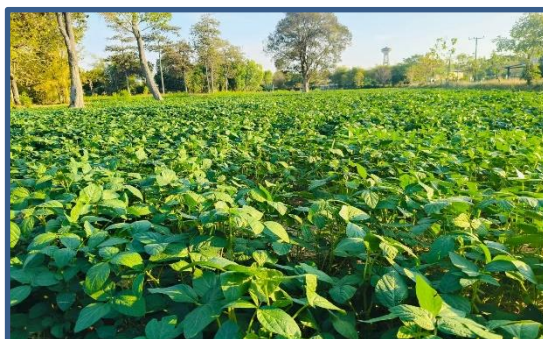
๒.การปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การปลูกพืชหลังนา พืชตระกูลถั่ว

๓.การบริหารจัดการน้ำ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๔.เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน การปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง มะเฟือง กระท้อน การปลูกอ้อยคั้นน้ำ การปลูกไผ่ ไม้ยืนต้น การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่

๕.ประมง การเลี้ยงปลาในบ่อดิน เช่น สวาย แรด นิล ตะเพียร นวลจันทร์

๖.การปลูกพืชสมุนไพร เช่น ลางจืด ฟ้าทะลายโจร ตะไคร้ ใบมะกรูด

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๗.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

การผลิตข้าวอินทรีย์ครบวงจร

โดยเริ่มตั้งแต่ การเลือกพื้นที่ และการเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ การเตรียมดินและปรับปรุงบำรุงดิน วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์ การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษาผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๓..... หลักสูตร ประกอบด้วย

เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วยหลักสูตร

๑.ประมง (การเลี้ยงปลาในกระชังบก การเลี้ยงปลาสาวย ปลาแรด ปลานิล ปลาดุกเพียร ปลานวลจันทร์)

๒.ปศุสัตว์ (สุกร โค-กระบือ ไก่โคราช)

๓.ไร่นาสวนผสม (ปลูกข้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้น)

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๓..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๑.การปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การปลูกพืชหลังนา พืชตระกูลถั่ว

๒.การบริหารจัดการน้ำ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๓.การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

๑.การผลิตข้าวอินทรีย์ครบวงจร

การผลิตข้าวอินทรีย์ของ ศพก.อำเภอห้วยทับทัน มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

การเลือกพื้นที่ และการเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ มีขั้นตอนการปฏิบัติเช่นเดียวกับการผลิตข้าวโดยทั่วไป แต่จะแตกต่างกันที่ การผลิตข้าวอินทรีย์ ต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ ในทุกขั้นตอนการผลิต จึงมีข้อควรปฏิบัติดังนี้

๑. การเลือกพื้นที่ปลูก

เลือกพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ติดต่อกัน และมีความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยธรรมชาติค่อนข้างสูง ประกอบด้วยธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของข้าวอย่างเพียงพอ มีแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก ไม่ควรเป็นพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีในปริมาณมากติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือมีการปนเปื้อนของสารเคมีสูง และห่างจากพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีการเกษตร

๒. การเลือกใช้พันธุ์ข้าว

พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก ควรมีคุณสมบัติด้านการเจริญเติบโตเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ปลูก และให้ผลผลิตได้ดีแม้ในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ต้านทานโรคและแมลงศัตรูข้าว และมีคุณภาพเมล็ดตรงกับความต้องการของผู้บริโภคข้าวอินทรีย์ การผลิตข้าวอินทรีย์ในอำเภอห้วยทับทัน ส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ และ กข๑๕ ซึ่งทั้งสองพันธุ์เป็นข้าวที่มีคุณภาพเมล็ดดีเป็นพิเศษ

๓. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว

เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐานผลิตจากแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการดูแลอย่างดี มีความงอกดี ผ่านการเก็บรักษาโดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ ปราศจากโรค แมลง และเมล็ดวัชพืช

การเตรียมดินและปรับปรุงบำรุงดิน

การปลูกข้าวอินทรีย์ต้องหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมี และพยายามรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินให้เหมาะสมกับการปลูกข้าวอินทรีย์ให้ได้ผลดีและยั่งยืนมากที่สุด การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดินสำหรับการผลิตข้าวอินทรีย์ จึงควรปฏิบัติ ดังนี้

๑) การจัดการดิน ด้วยการไม่เผาตอซัง ฟางข้าว และเศษวัสดุอินทรีย์ในแปลงนา เพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุ และจุลินทรีย์ดินที่มีประโยชน์ เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินด้วยการปลูกพืชหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว เช่น การปลูกพืชบำรุงดิน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว ถั่วพราง ถั่วเหลือง โสน หรือปอเทือง เป็นต้น

๒) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด น้ำหมักชีวภาพ และน้ำหมักจากพืช หรือเศษวัสดุจากพืช

๓) การใช้อินทรีย์วัตถุบางอย่างทดแทนปุ๋ยเคมี หากปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดินข้างต้นแล้ว ยังพบว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ไม่เพียงพอ หรือขาดธาตุอาหารที่สำคัญบางชนิดไปสามารถนำอินทรีย์วัตถุจากธรรมชาติต่อไปนี้ทดแทนปุ๋ยเคมีบางชนิดได้คือ แหล่งธาตุไนโตรเจน เช่น แหนแดง กากเมล็ดสะเดา แหล่งธาตุฟอสฟอรัส เช่น หินฟอสเฟต กระดุกป่น มูลไก่ มูลค่างควา กากเมล็ดพืชขึ้นเถาไม้ แหล่งธาตุโพแทสเซียม เช่น ชี้เถา และหินปูนบางชนิด แหล่งธาตุแคลเซียม เช่น ปูนขาว โดโลไมท์ เปลือกหอยป่น และกระดุกป่น เป็นต้น

วัตถุประสงค์หลักของการเตรียมดินคือสร้างสภาพที่เหมาะสมต่อการปลูกและการเจริญเติบโตของข้าว ช่วยควบคุมวัชพืช โรค แมลงและศัตรูข้าวบางชนิด การเตรียมดินมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณสมบัติดิน สภาพแวดล้อมในแปลงนา ก่อนปลูกและวิธีการปลูก โดยไถดะ ไถแปร คราด และทำเทือก

วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์

๑. วิธีปลูก

การปลูกข้าวแบบปักดำจะเหมาะสมที่สุดกับการผลิตข้าวอินทรีย์ เพราะการเตรียมดิน ทำเทือก การควบคุมระดับน้ำในนาจะช่วยลดปริมาณวัชพืชได้และการปลูกกล้าข้าวลงดินจะช่วยให้ข้าวสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ ต้นกล้าที่ใช้ปักดำควรมีอายุประมาณ ๓๐ วัน เลือกต้นกล้าที่เจริญเติบโตแข็งแรงดี ปราศจากโรคและแมลงทำลาย

เนื่องจากในการผลิตข้าวอินทรีย์ต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ทุกชนิดโดยเฉพาะปุ๋ยเคมี จึงแนะนำให้ใช้ระยะปลูกถี่กว่าระยะปลูกที่แนะนำสำหรับปลูกข้าวโดยทั่วไปเล็กน้อยคือ ระยะระหว่างต้นและแถว ประมาณ ๒๐ เซนติเมตร จำนวนต้นกล้า ๓-๕ ต้นต่อกอ และใช้ระยะปลูกแคบกว่านี้หากดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ในกรณีที่ต้องปลูกกล้าหรือปลูกหลังจากช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสมของข้าวแต่ละพันธุ์ และมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงาน แนะนำให้เปลี่ยนไปปลูกวิธีอื่นที่เหมาะสม เช่น หว่านข้าวแห้ง หรือหว่านน้ำตม

๒. ระบบการปลูกพืช

ปลูกข้าวอินทรีย์เพียงปีละครั้ง โดยเลือกช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสมกับข้าวแต่ละพันธุ์และปลูกพืชหมุนเวียน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วก่อนและหลังการปลูกข้าว อาจปลูกข้าวอินทรีย์ร่วมกับพืชตระกูลถั่วก็ได้ถ้าสภาพแวดล้อมเหมาะสม

การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช

๑. การควบคุมวัชพืช แนะนำให้ควบคุมวัชพืชโดยวิธีกล เช่น การเตรียมดินที่เหมาะสม วิธีการทำนาที่ลดปัญหาวัชพืช การใช้ระดับน้ำควบคุมวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การถอนด้วยมือ วิธีเขตกรรมต่าง ๆ การใช้เครื่องมือ รวมทั้งการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น

๒. การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช หลักการสำคัญของการป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าว ในการผลิตข้าวอินทรีย์มีดังนี้

๑) ใช้ข้าวพันธุ์ต้านทาน

๒) การปฏิบัติด้านเขตกรรม เช่น การเตรียมแปลง กำหนดช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม ใช้อัตราเมล็ดและระยะปลูกที่เหมาะสม การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อตัดวงจรการระบาดของโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าว การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและสมดุลของธาตุอาหารพืช การจัดการน้ำ เพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตดี สมบูรณ์และแข็งแรง สามารถลดการทำลายของโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าวได้ส่วนหนึ่ง

๓) จัดการสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการระบาดของโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าว เช่น การกำจัดวัชพืช การกำจัดเศษซากพืชที่เป็นโรคโดยใช้ปูนขาว หรือกำมะถันผงที่ไม่ผ่านกระบวนการทางเคมี

๔) รักษาสมดุลทางธรรมชาติ โดยส่งเสริมการแพร่ขยายปริมาณของแมลงที่มีประโยชน์ เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน และศัตรูธรรมชาติเพื่อช่วยควบคุมแมลงและสัตว์ศัตรูข้าว

๕) ปลูกพืชขับไล่แมลงบนคันนา เช่น ตะไคร้หอม

๖) หากมีความจำเป็นอนุญาตให้ใช้สารสกัดจากพืช เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม และใบแคฝรั่ง เป็นต้น

๗) ใช้วิธีกล เช่น ใช้แสงไฟล่อ ใช้กับดัก และใช้กาบเหนียว

๘) ในกรณีที่ใช้สารเคมีกำจัดควรกระทำโดยทางอ้อม เช่น นำไปผสมกับเหยื่อล่อในกับดักแมลงหรือใช้สารพิษกำจัดสัตว์ศัตรูข้าว ซึ่งจะต้องใช้อย่างระมัดระวัง และต้องกำจัดสารเคมีที่เหลือรวมทั้งศัตรูข้าวที่ถูกทำลายโดยเหยื่อพิษอย่างถูกวิธี หลังจากปฏิบัติเสร็จแล้ว

การเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษาผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว

๑.การเก็บเกี่ยว การนวดและการลดความชื้น

เก็บเกี่ยวข้าวหลังจากออกดอก ประมาณ ๒๘-๓๐ วัน สังเกตจากเมล็ดในรวงข้าวสุกแก่เมล็ดเปลี่ยนเป็นสีฟาง เรียกว่า ระยะพลับพลึง

๑.)การเกี่ยวโดยใช้เคียว ต้องตากฟ่อนข้าวในนาประมาณ ๒-๓ แดด แล้วจึงรวมกอง ทำการนวดต่อไปรวมกองการนวดข้าวด้วยแรงคน

๒.)การเกี่ยวข้าวโดยใช้รถเกี่ยวนวด เมล็ดข้าวยังมีความชื้นสูง ต้องตากบนลาน ในสภาพที่แดดจัดเป็นเวลา ๑-๒ วัน พลิกกลับเมล็ดข้าววันละ ๓-๔ ครั้ง ให้ความชื้นเหลือ ๑๔ เปอร์เซ็นต์ หรือต่ำกว่า เพื่อให้เหมาะสมต่อการเก็บรักษา และทำให้มีคุณภาพการสีดี

๒. การเก็บรักษาข้าวเปลือก เมื่อลดความชื้นให้ต่ำกว่า ๑๔ เปอร์เซ็นต์ แล้วจึงนำเมล็ดข้าวไปเก็บรักษาในยุ้งฉาง หรือใส่ในภาชนะที่แยกต่างหากจากข้าวที่ผลิตโดยวิธีอื่น

๓. การสี ต้องแยกสีต่างหากจากข้าวทั่วไป โดยทำการใช้ข้าวเปลือกอินทรีย์สีล้างเครื่องการแยกสีและแบ่งสายการบรรจุระหว่างข้าวอินทรีย์กับข้าวทั่วไป

๔. การบรรจุหีบห่อเพื่อการค้า

ควรบรรจุข้าวกล้องหรือข้าวสารในถุงขนาดเล็กตั้งแต่ ๑ กิโลกรัม ถึง ๕ กิโลกรัม โดยบรรจุในสภาพ

การแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์

ปัจจุบันเทรนด์สุขภาพเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนยุคใหม่มากขึ้น ด้วยปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากมลภาวะสภาพแวดล้อมตลอดจนอาหารการกินที่เน้นสะดวกมากกว่าปลอดภัย ทำให้คนยุคใหม่เผชิญกับโรคภัยไข้เจ็บง่ายกว่าแต่ก่อน ดังนั้นอาหารเพื่อสุขภาพอาหารเสริมรวมทั้งการรับประทานผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์ จึงได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ไม่ใช่เพียงแค่นิโไทยเท่านั้นแต่เป็นเทรนด์ฮิตของโลกตอนนี้เลยก็ว่าได้

อาหารที่ผ่านการรับรองว่าเป็นอาหารอินทรีย์คืออาหารที่รับประกันว่าผลผลิตผลการเกษตรได้ผ่านระบบจัดการ การผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีเกษตรกรต้นแบบคือ นายไพฑูรย์ ผางคำ ซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานศูนย์เรียนรู้ และยังเป็น ศพก.หลักของอำเภอยางชุมน้อย และเป็น ศพก.ด้านข้าวอินทรีย์ ตั้งอยู่ที่ บ้านนาทุ่ง หมู่ที่ ๗ ตำบลฝักไหม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีการผลิตข้าวอินทรีย์และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ และแปรรูปผลผลิตจากการปลูกข้าวอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ปลูกในพื้นที่อินทรีย์ ได้แก่ ข้าวสารอินทรีย์ ข้าวกล้อง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว กระเจียบแดง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่เกิดการแปรรูปจากพืชที่ปลูกในพื้นที่เพาะปลูกอินทรีย์ ในแต่ละปี

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

เป็นคณะกรรมการ ศพก. ระดับจังหวัด ร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ดำเนินการโดยเกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการ ศพก. และสำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก. จัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา ศพก. ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ให้บริการข่าวสาร บริการด้านการเกษตร รวมทั้งเป็นสถานที่รับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกรในชุมชน โดยมีการปรับปรุงฐานเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ หลักสูตรเรียนรู้ องค์กรความรู้ และข้อมูลประจำศูนย์ฯลฯ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

จากการเริ่มต้นด้วยตัวเอง ขยายผลจากเดิมเป็นแค่กลุ่มเล็กๆที่ทำแค่หมู่บ้านเดียว มีสมาชิกไม่กี่คน อาศัยประสบการณ์ภูมิปัญญารวมกับการได้รับการศึกษาอบรมดูงาน จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาต่อยอด ขยายผล สร้างเครือข่าย จนพัฒนามาเป็นเครือข่ายชุมชนพลังเกษตรสร้างสุข ที่มีกิจกรรมการพัฒนาแบบครบวงจรเพื่อให้เกิดการเกื้อกูลหนุนเสริมกัน โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีคิด วิธีทำใหม่ในการพัฒนาอาชีพ ที่มุ่งเน้นให้เกิดการลดต้นทุน พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการผลิต เพิ่มมูลค่า สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีกลุ่มที่เข้มแข็งและเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลผักไหม แปลงใหญ่ข้าวพระราชัฐตำบลผักไหม เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนพัฒนาอาชีพศรีสะเกษเกื้อกูล

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ต้นทุนการผลิตสูง จึงนำเครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวมาใช้เพื่อช่วยลดต้นทุนได้บ้าง สาเหตุหลักมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ต้นทุนค่าปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าเช่าที่นา และค่าแรงงาน รวมถึงราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอนและมักจะต่ำกว่าต้นทุน

๑.๒ รายละเอียดของการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

เมื่อมีเทคโนโลยีทางเครื่องจักรกลทางการเกษตรสมัยใหม่เข้ามา ทำให้เริ่มเปิดใจที่จะนำเครื่องจักรกลทางการเกษตร และการนำเครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวมาใช้ เดิมทำนาหว่านต้องใช้เมล็ดพันธุ์ ๒๐-๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อปรับเปลี่ยนมาทำนาหยอดช่วยประหยัดต้นทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวได้มากกว่า ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ๘-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ ก็เพียงพอแล้ว และง่ายต่อการจัดการ สามารถลดเวลาในการทำงาน ประหยัดทั้งแรงงานคน และค่าใช้จ่าย ซึ่งตรงตามเป้าหมาย คือ เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตได้อีกด้วย

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การนำดินมาตรวจวิเคราะห์เบื้องต้น แล้วใช้ปุ๋ยให้ถูกต้อง ถูกอัตรา ถูกเวลา ถูกวิธี มีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ทุก ๒ ปี โดยซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ และปลูกข้าวโดยใช้เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อช่วยในการลดต้นทุนการผลิต การจัดการง่าย มีการตัดใบข้าววัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของข้าว โดยการตัดใบข้าวจะช่วยลดปริมาณใบข้าวที่ไม่จำเป็น ทำให้ต้นข้าวแข็งแรง ไม่ล้มง่าย และช่วยลดการระบาดของวัชพืชและโรคแมลงได้ มีการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา น้ำหมัก เป็นต้น

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

- การนำดินไปตรวจเบื้องต้น เป็นขั้นตอนสำคัญในการทำเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้รู้ว่าดินของตนมีความเหมาะสมกับการปลูกพืชหรือไม่ และควรปรับปรุงหรือใส่ปุ๋ยอย่างไร จึงจะได้ผลผลิตที่ดี

- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและแม่นยำ ช่วยให้เกษตรกรใส่ปุ๋ย "พอดีและตรงจุด" ตามความต้องการของพืชและสภาพของดินในพื้นที่นั้น ๆ

- การใช้เครื่องหยอดข้าว เป็นแนวทางที่ช่วยลดต้นทุนแรงงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการปลูกข้าว เป็นนวัตกรรมง่าย ๆ ที่เหมาะกับยุคข้าวต้องแข่งขันด้านคุณภาพและต้นทุน

- การปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทุก ๒ ปี การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สุดในการผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตดี ต้นแข็งแรง ลดการใช้สารเคมี และช่วยลดต้นทุนในระยะยาว

- การใช้สารชีวภัณฑ์ เป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญของเกษตรปลอดสารเคมี เกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน เนื่องจากสามารถช่วยควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช หรือช่วยปรับปรุงดินได้ โดยไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค เกษตรกร หรือสิ่งแวดล้อม

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒๐.....ไร่-งาน-วา)

๑.๒)มะม่วง.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒.....ไร่-งาน-วา)

๑.๓)กล้วย.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑.....ไร่-งาน-วา)

๑.๔)ถั่วเหลือง/ถั่วเขียว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๕.....ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) .ปลาสร้อย ปลาแรด ปลานิล ปลาตะเพียน ปลานวลจันทร์

.....จำนวน.....๒,๐๐๐.....(ตัว.....)

๒.๒)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๓)จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)โค.....จำนวน.....๑๐.....(ตัว)

๓.๒)กระบือ.....จำนวน.....๑๐.....(ตัว)

๓.๓)จำนวน.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นเงิน ๒๖๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าไถดะ ไถพรวน เป็นเงิน ๔๕๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าหยอด เป็นเงิน ๒๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าปุ๋ย เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่าเก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๖๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๓,๐๑๐ บาท/ไร่

รายได้ ๕,๗๑๕ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ข้าว โค กระบือ สุกร.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ..... ๒๐๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

- ประโยชน์ต่อตนเอง เป็นต้นแบบด้านการเกษตรในพื้นที่ มีหน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้ สนับสนุนปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการให้บริการในชุมชน ได้รับความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำไปถ่ายทอดต่อไป

- ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน มีแหล่งเรียนรู้ให้บริการในชุมชน มีที่ปรึกษาให้ความรู้ด้านการเกษตร ช่วยในการแก้ไขปัญหา และเป็นผู้ประสานงานไปยังหน่วยงานราชการได้อย่างรวดเร็ว

- ประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่น เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กับเกษตรกรทั่วไป ที่สนใจสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้ได้

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- การไม่ใช้สารเคมี การทำนาโดยไม่ใช้สารเคมีมีประโยชน์หลายประการ ทั้งต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค ดีต่อสิ่งแวดล้อมและต่อเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการทำการเกษตรที่เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ทดแทนโดยการนำสารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เมธาไรเซียม และบิวเวอร์เรีย มาใช้ในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช รวมทั้งการใช้น้ำหมักไล่แมลง

- การผลิตน้ำหมัก ปุ๋ยหมักใช้ปรับปรุงบำรุงดิน เป็นวิธีการปรับปรุงบำรุงดินที่ได้ผลดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหรือเศษอาหารมาผ่านกระบวนการย่อยสลายด้วยจุลินทรีย์ ทำให้เกิดเป็นสารอินทรีย์ที่ช่วยเพิ่มธาตุอาหารและปรับปรุงโครงสร้างของดิน ทำให้ดินร่วนซุย อุดมไปด้วยน้ำได้ดี และเอื้อต่อการเจริญเติบโตของพืช

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การทำปุ๋ยหมัก ฟางข้าวสามารถนำไปหมักรวมกับเศษอินทรีย์วัตถุอื่นๆ เพื่อทำเป็นปุ๋ยหมักคุณภาพดี ช่วยปรับปรุงดินและลดการใช้ปุ๋ยเคมี ไม่เผาในพื้นที่การเกษตร การนำฟางข้าวไปใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย ช่วยลดการเผาฟางซึ่งเป็นสาเหตุของฝุ่น PM๒.๕ และยังช่วยลดปริมาณขยะจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ได้แก่

การทำอาหารสัตว์ ฟางข้าวสามารถนำไปใช้เป็นอาหารสำหรับสัตว์เคี้ยวเอื้อง เช่น วัว ควาย โดยการอัดเป็นก้อน สามารถเก็บไว้ได้นาน ๆ และง่ายต่อการจัดเก็บและดูแลรักษา

การปกคลุมดิน ฟางข้าวสามารถนำไปคลุมดินเพื่อรักษาความชื้น ป้องกันวัชพืช และลดการชะล้างหน้าดิน

การทำนาโดยไม่ใช้สารเคมีจะช่วยลดมลพิษในดิน น้ำ และอากาศ ลดการทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

มีความรู้ในเรื่องการผลิตข้าวอินทรีย์ครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกพื้นที่ และการเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ การเตรียมดินและปรับปรุง บำรุงดิน วิธีการปลูกข้าวอินทรีย์ การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรคแมลง และศัตรูศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว จนถึงการแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

๑.ศาลาเรียนรู้ ภายในศาลาเรียนรู้ ประกอบด้วย แผ่นป้ายที่เป็นความรู้เชิงวิชาการ มีโต๊ะ เก้าอี้ พัดลม มีอากาศถ่ายเทสะดวก สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้มาขอใช้บริการได้เป็นอย่างดี

๒.มีวัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ เช่น โทรศัพท์สำหรับถ่ายทอดข้อมูลวิชาการ สื่อเรียนรู้ด้านการเกษตร เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตสำหรับสืบค้นข้อมูล

๓.ข้อมูลประจำศูนย์เรียนรู้ ประกอบด้วยป้ายโครงสร้างคณะกรรมการบริหาร ศพก.แผนที่ตั้ง ศพก.หลัก และ ศพก.เครือข่าย ข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

- ให้คำแนะนำในการปรับปรุงบำรุงดิน กรณีดินแน่นขาดความอุดมสมบูรณ์ ให้เติมแกลบและขี้ไก่อยู่เสมอ เพื่อให้ดินร่วนซุย การใช้น้ำหมักในการบำรุงดิน

- การใช้ไตรโคเดอร์มา ในการป้องกันโรคที่เกิดจากเชื้อรา เช่น ใบไหม้ข้าว

- แนะนำให้ใช้ พด.๗/น้ำหมักสมุนไพร ในการป้องกันแมลงศัตรูพืช เพี้ยขี้ไก่ต่าง ๆ หนอนเจาะผลและลำต้น หนอนใยผัก หนอนชอนใบ หนอนคืบ หนอนกระทู้ หนอนกอ ไธแดง และแมลงหวี่ เป็นต้น

- การนำเศษวัสดุมาทำเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

- การศึกษาจากป้ายความรู้ ซึ่งให้บริการภายในศูนย์เรียนรู้

- ความรู้ด้านประมง/ปศุสัตว์

- ความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช

- การส่งเสริมการอาชีพ และสนับสนุนให้กับผู้ที่สนใจ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

นายไพฑูรย์ ผางคำ เกษตรกรต้นแบบ ศพก.หลัก อำเภอย้ายทับทูน ประธานแปลงใหญ่ข้าวตำบลผักไหม มีความรู้และประสบการณ์ในการทำนาข้าวอินทรีย์ การทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วิทยากรชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม มีผลงานเผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนเป็นที่ประจักษ์ และได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประจำปี ๒๕๕๖ และเข้าเฝ้ารับรางวัลนักวิจัยชุมชนดีเด่นจากหม่อมเจ้านวพรรษ์ ยุคล ผู้แทนพระองค์ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ผลลัพธ์ เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจาก ศพก.ได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการผลิตของตนเอง ในปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗ มีเกษตรกรมาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน ๑๐๐ คน และมีข้อมูลเกษตรกรที่นำความรู้จาก ศพก.ไปใช้ และมีความโดดเด่นในพื้นที่ เช่น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เกษตรกรผู้นำในอำเภอย้ายทับทูน จัดตั้ง ศพก.เครือข่าย

- ๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
- การเป็น “ศูนย์เรียนรู้” หรือแปลงต้นแบบของชุมชน
 - การระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาด้านเกษตร เช่น ปัญหาน้ำ ศัตรูพืช หรือผลผลิตตกต่ำ
 - ร่วมจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ประธาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับอำเภอ ถือว่ามีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับพื้นที่ โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ เกษตรกรต้นแบบ และเกษตรกรในชุมชน เพื่อยกระดับความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

๑. เป็นผู้นำในการบริหารจัดการศูนย์ วางแผน ทิศทาง และกิจกรรมของ ศพก. ทั้งระดับศูนย์หลักและเครือข่าย และกำหนดแนวทางการใช้ศูนย์เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของอำเภอ

๒. เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเกษตรกร ประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ และหน่วยงานอื่น เช่น พัฒนาที่ดิน ปศุสัตว์ ประมง ฯลฯ

๓. ส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี จัดกิจกรรมฝึกอบรม สาธิต วันถ่ายทอดเทคโนโลยี ใช้พื้นที่ศูนย์เป็น “แหล่งเรียนรู้” ที่ให้เกษตรกรในชุมชนมาเรียนรู้วิธีการผลิตที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุน

๔. สนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ เป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาให้กับเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาการผลิตสนับสนุนการรวมกลุ่ม ทำเกษตรแปลงใหญ่ เกษตรปลอดภัย GAP ฯลฯ

๕. ติดตามและประเมินผลกิจกรรมของศูนย์ รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ให้ภาครัฐทราบ ใช้ข้อมูลในการพัฒนาศูนย์อย่างต่อเนื่อง และเสนอแนะแนวทางปรับปรุง

๖. เป็นต้นแบบและสร้างแรงบันดาลใจ แสดงให้เห็นว่าการทำเกษตรแบบมีความรู้ มีการวางแผน และใช้เทคโนโลยี สามารถเลี้ยงชีพได้อย่างยั่งยืน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรในชุมชน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ศพก.อำเภอห้วยทับทัน ประสบความสำเร็จในเรื่อง การผลิตข้าวครบวงจร มีการบริหารจัดการ ศพก. โดยใช้รูปแบบการทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการรวมกลุ่มและเครือข่าย ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาอาชีพการเกษตรร่วมกัน ได้แก่ การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการประชุม ซึ่งการประชุมตามวาระ จะมีปีละ ๔ ครั้ง และมีการประชุม อื่นๆในกรณีเร่งด่วนหรือมีความจำเป็น การถ่ายทอดองค์ความรู้หรือการเป็นวิทยากร กำหนดว่าทุกเครือข่ายต้องสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ตลอดจนเป็นวิทยากรในด้านที่ตนเองถนัดได้ สามารถช่วยเหลือ ประสานความร่วมมือซึ่งกันและกันได้ ทุกส่วนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรม ในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ด้านการเกษตรต้องขับเคลื่อนไปด้วยกัน เดินในแนวทางเดียวกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น หากมีการคิด หรือริเริ่มเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นทางการเกษตร ทั้งศพก.หลัก ศพก.เครือข่าย แปลงใหญ่ เกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรผู้นำต้องหารือกัน ต้องทราบปัญหาทราบแนวทางที่อยากจะดำเนินการแก้ไขเบื้องต้นร่วมกัน เน้นการ ประสานความร่วมมือ ไม่เป็นไปในรูปแบบการต่างคนต่างเดิน ต่างคิดต่างทำ

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาอาชีพการทำนา สู่ความยั่งยืนด้วยการปรับวิถีคิด เปลี่ยนวิธีทำ สร้างกระบวนการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่าย สร้างพลังในการ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน เพิ่มมูลค่า สร้างอาชีพ สร้างรายได้

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

ได้รับพระราชทานรางวัลอาสาสมัครดีเด่นแห่งชาติปี ๒๕๕๘ จากพระองค์เจ้าโสมสวลีฯ สาขาการพัฒนาที่ดิน (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เน้นการประสานงาน เชื่อมโยง บูรณาการกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ปรับวิธีคิด เปลี่ยนวิธีทำใหม่ ด้วยการน้อมนำเอาแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ มุ่งเน้นการพึ่งตนเอง บริหารจัดการทุนเดิมที่มีโดยเฉพาะที่ดิน,ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก่อให้เกิดการหนุนเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน พึ่งตนเองให้มากที่สุดเพื่อลดการพึ่งพาภายนอก
“ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ด้วยจังหวัดศรีสะเกษให้อำเภอห้วยทับทัน ดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก ตามแนวทางการถอดบทเรียน

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด จึงขอแต่งตั้งคณะทำงานถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. นายนิรุจน์ เทพอาษา ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ คณะทำงาน
รักษาราชการแทนเกษตรอำเภอห้วยทับทัน
๒. นางสาวทัศนีย์ ทองพันชั่ง ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ คณะทำงาน
๓. นางสาวเมสสินี เกษสกุล ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ คณะทำงาน
๔. นายภิชาติ เพชรนาม ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ คณะทำงาน

และเลขานุการอำนาจหน้าที่

๑. ถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
๒. จัดทำรายงานผลการถอดบทเรียนเผยแพร่ในช่องทางของหน่วยงาน

ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียนมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๑ แผนการถอดบทเรียน ศพก. หลัก

ที่	รายละเอียด/กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ	สถานที่ดำเนินการ
๑	ตั้งทีมถอดบทเรียน	อำเภอ	
๒	ประชุมวางแผนการดำเนินงาน	อำเภอ	
๓	ส่งแผนการถอดบทเรียนให้สำนักงานเกษตรจังหวัด	อำเภอ	
๔	ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการถอดบทเรียน ครั้งที่ ๑	ทีมถอดบทเรียน	ศพก.อำเภอห้วยทับทัน
๕	ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการถอดบทเรียน ครั้งที่ ๒	ทีมถอดบทเรียน	ศพก.อำเภอห้วยทับทัน
๖	ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการถอดบทเรียน ครั้งที่ ๓	ทีมถอดบทเรียน	ศพก.อำเภอห้วยทับทัน
๗	ตรวจสอบข้อมูลตามหลักวิชาการ	ทีมถอดบทเรียน	ศพก.อำเภอห้วยทับทัน
๘	คืนข้อมูลให้เกษตรกร (ให้เกษตรกรตรวจสอบก่อนจัดทำรายงาน)	ทีมถอดบทเรียน	ศพก.อำเภอห้วยทับทัน
๙	จัดทำรายงานผลการถอดบทเรียน	ทีมถอดบทเรียน	
๑๐	เผยแพร่การถอดบทเรียน	ทีมถอดบทเรียน	ศพก.อำเภอห้วยทับทัน
๑๑	ส่งรายงานผลการถอดบทเรียนให้สำนักงานเกษตรจังหวัด	อำเภอ	ศพก.อำเภอห้วยทับทัน

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

-ไม่มี

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

